

Mencingerja, in krasno izrezljano leco, oboje iz cistercienskega samostana iz Kostanjevice; pred cerkvijo pa ti je odprta na oddihljaj nizka s slamo krita duhovnja.

Ta Golski svet je strm proti zapadu, proti severu, in proti izhodu, za njim proti jugu pa se samotno vzdiguje Kurašček v podnožji Mokrica, na katerega se Golski svet nepretrgoma naslanja. Na tri strani je toraj omenjena poteza Golskega sveta prosta.

Ako se vstopiš proti zapadu vrh Rimljanskih razvalin, vidiš pod sabo kaci 50 metrov globoko in okoli 90 metrov široko strmo dolino Draga imenovano, ki se začeni odpre na Ižanskem polji in sega pod majhni pa prijazni vasi Gornje in Dolnje Golo. Spomladi in v jeseni razširja se gosta megla o jutru po vsem močvirju in po sosednih dolinah, iz katere visoke gore kipé kakor otoki iz morja. Tukaj najdeš lep razgled, ker se ti čarobno odpre mogočni svet v prijaznih barvah daleč tje do vrhuncev skoraj vseh snežnikov na Kranjskem.

Moj prijatelj g. Lovro Mencinger, župnik pri sv. Marjeti na Golem, izvrsten kmetovalec in sadjerejec, ki ga včasih obiskujem, peljal me je leta 1873. na rob ravninice rekoč mi šaljivo: „Vam bom pokazal Golske prikazni in svetnike.“

Opomniti moram, da gosp. župnik ni še slišal niti čital o prikazni „Brockengespenst“ in „glorije“ imenovani.

Ako se človek vstopi na rob Golske ravnine pri cerkvi zjutraj, ko iz vshoda solnce posveti na ravninico in njemu v hrbet posije, vidi lepo in razločno vtopljeno svojo lastno senco 30 do 40 metrov daleč na vrhu prirezane goste megle, katera stoji po dolini ozke Drage, ki vsako njegovo gibanje zvesto oponaša. Ta senca je vselej ožja, kakor život opazovalca, pa dalji ali krajši, kakor se stoječa megla bolj odteguje, ali pa bolj bliža. Senco obdaja vselej širok svitel kolobar v prizmatičnih barvah, kakor mavrica v kolo povita. Kolikor bolj gosta in mokra je megla, toliko bolj intenzivne so tudi barve v kolobaru. Precej visoko nad tem prizmatičnem kolobarjem loči se svitel obok, ki solnčnih barv ne kroji določno, in je le nekoliko gostejši in svitlejši od navadne sosednje megle. Ako se vstopi več ljudi na rob, vidi vsak le svojo lastno senco v mavričnem kolobarju (v „gloriji“), sosedove podobe pa ne vidi.

Ta čudna in redka prikazen na Golem opazuje se o jasnem nebu pozno v jeseni, pozimi in proti spomladi zjutraj po solnčnem izhodu, dokler je gosta megla tako blizu v dolini, da senca više stoječega opazovalca pade na-njo.

Kogar veseli opazovati to lepoto narave, ga pot pelje iz Ljubljane ravno memo slovečih stavb na koléh, in v dobrih 3 urah pride peš vrh tihe ravninice, kjer ga bode gostoljubni Lovro Mencinger, ki je „glorijo“ na Golem prvi opazoval, gotovo z veseljem sprejel.

Naj bi služile te kratke vrstice v to, da bi obudile med prijatelji čudapolne narave pozornost na naravoslovstveno prikazen v domači deželi, ker se ne spominjam, da bi je bil kdo javno kje omenil. *)

Razglas.

Teoretično-praktični nauk v sviloreji na c. kr. svilorejnem poskuševališči v Gorici se letos prične 14.

*) Sliko te jako interesantne prikazni nam je v ponatis prijazno prepustilo sl. vredništvo Dunajskega kmetijskega časnika „Oesterr. Landw. Wochenblatt.“ Vred.

maja in traja 4 tedne. Nauk je razdeljen v 2 kurza: eden bo v nemškem, drugi v laškem jeziku; ta nauk obsega: 1. Predavanje v anatomiji, fizijologiji in patologiji svilodov (židnih gosenic), murb in pa o umnem izrejevanji svilodov in o pomočkih, kako pomagati o dandanes razsajajočih svilodnih boleznih. 2. Praktične vaje o sviloreji in o rabi mikroskopa za celično ravnavo svilodov. — Kdor se želi udeležiti tega nauka, se more zadnji čas oglasiti do 10. maja t. l. pri vodstvu c. kr. svilorejnega poskuševališča v Gorici.

Gospodarske novice.

Žveplo cepiti v bolno trto.

Neki vinorejec v Palermi je poskusil žveplo, ki ima veliko hvalo pri trtnih boleznih, vcepiti bolnim trtam. Steblo trtno je vrezal tako globoko, da ni ranil in poškodoval stržena, v to zarezo je dal drobno-zmletega žvepla in rano obvezal proti zraku in dežju. Trte so rodile potem obilo in zdravega grozdja. Časnik „Italia agricola“ ne pové, kake bolne trte je navedeni vinorejec ozdravil, brž ko ne je bila ona plesnina, ki se je pretekla leta kot prava kuga širila po deželah.

Politične stvari.

Vojska!

Vojska je napovedana. Že so zagromeli topovi, že teče kri, železna krogla se valí in človeška moč je ne more več ustaviti. Kmalu bodo — če že niso — Ruski prapori unkraj Donave vihrali in prične se velikansko silovit boj.

Resen ta trenutek pozivlja pa vsacega mislečega človeka k resnobnemu premišljevanju. Vse simpatije naše veljajo Ruskemu orožju, vsa srca mu želé zmago, molitve naše edinijo se v tem, da bi Bog dal zmago slovanskim bratom, ki se boré pod zastavo carovo. Toda preveč ne smemo upati — po pravici opominja „Agram. Presse“, po kateri smo ta članek posneli — kajti vojska ta ni vojaška vaja; česar se je Ruska armada lotila, ni igrača, ampak boj je z dobro oboroženim in v boji silnim sovražnikom, ki se bo s pogumom obupa boril na živo in mrtvo, — ki navdan verskega fanatizma pričakuje nasprotnika po naravi in umetnosti utaboren, divji in krviželjen kakor ris.

Turška vlada je storila vse, da je vnela ljutost in fanatizem Mohamedancev, duhovščina kliče v „sveti“ boj za vero svojo, v središči Azije pripravljajo se neizmerne čete, da gredó pod prerokovim praporom proti severu, nad „gjavre“, katere sovražijo do smrti. Za njimi pa stoji Angleška s svojimi zakladi; Angleško je zlato, s katerim Turčija dela svoje silne priprave za vojsko, in Angleško brodovje je pripravljeno v trenutku nevarnosti prihiteti Carigradu na pomoč.

Nastopila je zadnja dôba orjaškega boja med križem in polomesecem, med kulturo in barbarstvom, med ljudoljubjem in krvoločnim trinoštvom. Slovanstvo je bilo odločeno za to, da bije ta boj in ž njim prične svojo kulturno misijo, ki mu je prihranjena za prestrojenje starostne Evrope. Vojski, ki se je zdaj pričela, so — gledé zgodovinske važnosti — enake le križarske vojske, najdba Amerike in velika Francoska revolucija; po nasledkih svojih pa, bodi-si izid kakoršen koli, bo ta vojska one zgodovinske dogodke še prekosila, kajti vpliv njen bo gotovo še stoletja deloval in predrugačeval svet.

Potisniti mohamedanstvo nazaj v Azijo, osvoboditi Balkanski polotok Turškega jarma — to je prvi cilj te vojske. Ker so obširna tla, na katerih se bije, za vojevanje zelo težavna, skoro ni verjeti, da bi je bilo tako naglo konec, kakor zadnje Nemško-francoske; tu je vse drugače. Korak za korakom bodo morale Ruske armade priboriti si tal, in tekli bodo potoki krvi, da se tudi obdrži to, kar se je priborilo. Al izid ne more biti dvomljiv, kajti vkljub postranski pomoči Angleški, vkljub Azijskim četam ima Rusija večo moč izurjenih in discipliniranih vojakov, ki v boji z divjimi četami, če je teh še toliko, slednjič vendar vselej zmagajo.

Za Rusijo samo bo ta konečni vspeh velike važnosti. Kakor je Prusija potem, ko je pod zastavo Nemško najprej Avstrijo, potem Francosko premagala, nehala biti tista Prusija, kakoršna bila je poprej, prav tako bo Rusija nehala biti sedanja Rusija tisti hip, ko bo slovanske zastave zmagonosne nesla proti svetemu mestu Carigradskemu, potem bo ono slovansko cesarstvo Evrope, v katerem bo Slovanstvo vteleseno.

Da je Avstrija zdaj v zvezi z Rusijo, o tem skoro ni dvomiti. Zasedla bo jugoslovanske dežele Turčije in tako bode zgodovinski svoji misiji pravična postala. V novi sestavi držav potem bo Avstrija trdno središče Jugoslovanom, posredovalka med zapadno in vzhodno Evropo, središče, v katerem bode plodno in živahno vzhodna kultura roko podajala zapadni.

Težka železna krogla je spuščena na vzdol; nihče je ne more več vstaviti in brezumni, ki bi se jej od svojega malega, zunaj pravega sveta ležečega Magjarskega stališča hoteli postaviti na pot, zmečkani bodo. Zgodovina svetá se ne dá voditi po domišljijah ali svojeglavnosti zmešanih ljudi, — ona gré po trdnih, nepremakljivih postavah naprej, vedno naprej!

Zabavno berilo.

Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

2.

(Dalje.)

„Zgodi se to, ali to“ — govoril je Štepan dalje, ni mu bil na mari poprejšnjih besed učinek — „jaz sem zbog svoje sestre tebi, sultan, prisegel, da tvojemu potomstvu vzdržim vladu — in tudi vresničim svojo prisego. Za tega del se ne morem delj motiti sè saltimbankami in s tvojimi odaliskami, temuč rad bi že skoro bil med svojimi junaki, zato da bi moji udje silo trpeli v odločilnem boji, ter da bi jaz ne bil svojim junakom na zasmeh“.

Oholo se je obrnil Štepan; da si je vse bilo tiho, da si so mu emiri nevedoma umaknili se s pota, korakal je iz sobane, ni se ozrl v nikogar, kakor bi bil zaničeval vse.

„Kaj je govoril ta kavrin?“ — poprašal je Timurtaš nevoljen, ko je bil Lazarjevič zginil — „ali da bode varoval tebe, vzvišeni moj gospod, gospod vsega sveta? — pa sam živi ob tvoji milosti in le vsled tvoje usmiljenosti je to, kar je. Kako se more rogati tvoji vzvišenosti?“

„Res je to“ — potrdili so emiri poluglasno — „le reci, jasni naš gospod, pa pokaznimo njegovo drzovitost“.

„Ne motite ga“ — rekel je Bajazet resno, a počelu so se mu preganjali oblaki, kakor njegovih notra-

njih misli sence — „da njega ni, ne slišal bi nikoli moških besed, resnice, a moja čast je previsoka, da bi me razsrdila resnica, da je tudi trpka. A trpka je bila, to moram potrditi“ — zabredel je zopet v svojo poprejšnjo, lehkovažno voljo — „kakor stoletne aloe sok, daj mi, Zulma! Širaske trte soka — in zapoj kako milostno pesen, ki topí moško srce, duša pa umira svetu in njegovim revam, jaz bi še rad bil srečen, še bi rad užival prorokovega raja slasti.“

A Zulma podaje, ker je rekel, dotične pijače; njene plunke strune pojó, nje glas krili o petji, kakor Rume-ljotskega slavčka glas; ali Bajazetu se zdi smeh, o katerem mu podaje čašo, da je hladen; tudi vino se mu zdi, da ni sladko tako, kakor je bilo popreje; plunka nima pravega soglasja; milostne pevke slavčje petje krili v njegovih ušesih odurno, mrzko, — že je o detinski jezi dvigal desnico, da bi plunko iztrgal iz krasnih rok, že je odpiral usta, da bi sladkim Zulminim ustnom ukazal, naj utihnejo, kar je ob njegovo uho zadel čudovit ropot, ki je bil od zunaj prodril v sobane njegovega seralja; držal je desnico dvignjeno, imel je usta na pol odprta, otrplo je poslušal vrišč, ki je hrupno in pogosto prodiral v sobano.

Umolknila je Zulma, največi strah se je obrazil na njenem obličji, nje oko je tekalo po sobani, kakor bi bilo iskalo prostora, kamor bi se skrila, ali kodi bi mogla pobegniti jedva verjetni nesreči; Zulma, vshodna hči, razvija svoje dražesti le tačas, ko vživa pokoj in razkošje, kakor Širaska roža le o jasnem nebu okrog sebe širi svojo vonjavo, ko hitro pa vstane vihar in prižene se bura, jame se otrpla tresti in svoje listje razsiplje po zemlji.

Tudi druge odaliske, ki so stregle emirom, poskrile so se brzo po najtemnejših kotih v sobani, plahe so bile, kakor košutice; vzrastle so bile razkošju samo in milostnim nasmehom, pa ne zato, da bi jih strašili podobni hrupi.

Utihnili so emiri, oplašeni so gledali drug drugega; veliki vezir in Timurtaš sta se po drugem hrupu, ki je bil vdaril jima v ušesa, vzdignila, vlekla sta na ušesa in šla skoro do srede sobane.

„To je upor! jaz poznam, da vrešče Kurdistanski sinovi“ — opomnil je Timurtaš poluglasno, oplašen se je obrnil v vezirja Mehmeda.

Ta je le prikimal z glavo in obrnil se v sultana, kateri jedin je na videz hladnokrvno iz daljave vlekkel na ušesa, kakor bi ne bil slišal tegu divjega hrupa.

Oglasili so se v prednjih sobanah brzi koraki — in takoj se je na pragu prestrašenim emirom pred oči prikazalo kavrinskega vojvode silno telo.

„Milan Topličanin!“ — oglasilo se je mnogo ust.

Bajazet je prikimal z glavo — in zasmehujočega obraza je prišleca povprašal: „Kedo razsaja blizu našega seralja?“

„Tvoji verni“ — odgovoril je Topličanin trpko — „tvojega proroka čestitelji iz Kurdistana, iz Karamanije in kedo zna, od kodi še.“

„A kaj hoté ti psi?“ — povprašal je Bajazet ostro, jezil ga je Topličaninov zasmeh tako, kakor njegovih vojščakov upor.

„Neko malost zahtevajo“ — odgovoril je Milan trpko, kakor popreje — „zgnjusila se jim je lenoba in lega v taboru, naveličali so se boriti z vsakojakim pomankanjem, ko padišah z emiri vred zbog svojih radovanek zablja na ljud; vstali so lastnovoljno, ali na-te, sultan, in ne zahtevajo nič več, nič menj, nego tvoje življenje in tvoje zaklade.“

(Dal. prih.)